

SANKİ DAHA
DÜNKÜ CENNET KUŞUYUM

Yaşımı aldım mı yaşım mı beni esir aldı, zamanın tutsağı mı oldum, genişçe bir bahçeye kondum diye söz gelimi bir park hapis olduğumu mu anlamadım, hapiste suçsuz olan mı yerini bulmuş olan mı daha mutsuzdur bilemeden ne oldum-sa oldum. Anlamadıktan sonra ne fark eder, işte bir hâl içinde oldum, o da benim ömrüm oldu. Ne olduğunu bilmediğim bir şey benim oldu, o da hayatım oldu. Üstelik onun hesabını verecekmişim, ne yediğimi bile bilmiyorum ama hesap vereceğim. Onu da yedin öbürünü de, önüne biz koymadık sen istedin, fiyatını sormadın, ikram belledin hâlbuki pahası ileydi, diyecekler diye korkuyorum. Kime yanıp yakılacağım, dünyada bu yüzden galiba hiçbir şeye el uzatmamak lâzım, senin sandıkların senin değil, yiyebilirim sandıkların senin değil, bir sergi yerinde, bir pazarda gezer gibi gizeceksin, her şeyi görüp “Subhanallah” diyecek dönüp evine kuru ekmek yiyeceksin. Sonra da cennette zeytin incir bekleyeceksin ve bu sana ancak o vakit küçük bir armağan gibi görünmeyecek. Hep ve hesapsız yiyenler bunu bilmeyecek, dünyada da var zannedecek.

Günaha meyilli bir hayat yaşadım, çünkü günahı hor ve küçük gördüm. Sevap için didinmeyi de bir şeyleri yapıp yapıp dizmeyi de sanki biraz küçük gördüm. Bir dağ başındaki ziyaretimle ve başını okşamamla memnun etmeyi ya da bana bir benzerinin yapılmasını iki insan alışverişine ve dünya soluklanmasına yakıştıramadım. Sonra duyulan göğüs genişlemelerini çok suni teneffüs gördüm. Ertesi gün gene tıkandım. Hani Âdem cennette meyveyi yemeden çıplak olduğunu bilmeden buna sebep utanmadan dolaşmış ama meyveyi yiyince Tevrat'ın yalancısıyım gözü açılmış, bilmeye ve utanmaya başlamış ya burada da bilmek azıcık da olsa çıplaklığını görmeye ve bir türlü kapanamamaya, utanmaya ama bir türlü şeref bulamamaya komşu oluyor. Günaha meyilli yaşadım, bu benim başımı ve belimi eğdi, sözümü ve sesimi kıstı. Kendi günahımla sanki terbiye oldum, onun suyunda piştim, kendiminkinden başka da değil mi ki zaten bulamadım. Günah işlediğini bilerek işlemeyi, daha doğrusu onun içinde, kenarında durmayı dışarıdaki mağrur duruştan daha iyi belledim. Bilememek kötüdür değil mi, bilse yapmaz denir, bilip de korkup da utanıp da yapan nedir peki, yoksa ona ben mi denir?

Biraz daha yaşasam, kutsal yerleri elimde değnekle gezsem, kuru topraklarda otursam, bir ince söz söylesem, başımı kaldırıp kaldırıp hacılar yoluna baksam, kendi kendimin resmi olsam beni bir gören belki der ki, "İşte onlardan, belli". İşte dünyanın izi, bilinebilirliği, bir başkasının aldanişı olmanın izi. Herkes bir ize, bir resme, başkasının bir hâline aldandı. Asıl tehlike zaten kötü olan ve bilinebilir kötüler değildir ki, kanmak asıl, iyiye ve başka zannedilene kanmadır. Beni bir gören olsa o hâlimle kuru toprak üstünde, hiç yanıma gelmese de bana bakıp sonra başkalarına ve kendine söyleyeceği bir yalana sahip olacak, "Ben gördüm, var," diyecek. Beni bir başka resme başka bir aldanişın res-

mine benzetecek. Onu da başkası benzetip sonraya işte buydu, diye bırakmıştı. Tâ ilk aldanişına kadar insanın, birbirine benzer resimler alınıp verilecek. Konuşacak olsak ben sözün olmadığını bilen olarak susacağım “İşte,” diyecek, “söz olup da susanlardan, demek ki bilenlerden,” ya da desem ki bir şey o bu sözü başka bir aldanişın sözüne ekleyecek, “İşte devamı, duydum,” diyecek. Elbet ahmak ahmaktan, aldaniş aldaniştan üstündür, elbet göz görmek hiç değilse tanık olmak ister, ama yoksa tanıklmış gibi yapmak da demek ki yeter. Değil mi ki âlim olmayan âlim gibi oldu, anlamayan anlamış gibi durdu, bilemeyen bilirmiş gibi sustu, söylemeyen sırlı imiş gibi içi boş mücevher kutusuna kapandı, sonsuz tekrarlarında, mum titreklüğünde, sayfalarında ciltlerin bazen bir his gelip dürttü, bazen bir heybet kılıklı acınma, bazen yeni bir izlenimin heyecanı. İnsan başına gelene değil başına geleni benzettiğine sermest kaldı. Anlatılan bir şeyin içinden geçiyorum duygusu ile ürperdi, başkasının hatırasına, bir hatıranın rüyasına ve anlığa akan hissi geldi yanına uzandı. İbretler ve meseller, kitaplar ve gelenler ile gidenler insanın anlama dediğinin sade benzetme olduğunu, bir şeyi benzetemezse anlamayacağı, yanına varmayacağı hatta yok sayacağına ferman idiler. İnsan birbirinin örneği, birbirinin sırrı olduğu için sırsızdı. Süresiz bir dua gibi birbiri ardına sonsuz bir tespih gibi aynı şeyleri söyleyip aynı şekilde yaşayıp ölen koca bir vird halkası, koca bir tespihti. İnsan aynı gün içinde bir yükseldi bir düştü, böyle gün neyden sayılır?

Yaşadığının ve yaşantımın anısı bir göz sulanması bende, yaşamış olduğum için mahzunum, bu saman uğrusu altında yediğim ballardan ve içtiğim sütlerden istenmeyen bir misafir gibi utaniyorum. Kır yolları ve defne ağaçları, yüksük çiçekleri, küçük su birikintileri ile anılsam, adım kaybolursa, yaşadığının izi serin bir yağmurda silinse önce siyah sonra açılan ve bir şey olmamış gibi yüzyıllardır gülümseyen göğün

altında bir çamur kokusunun ve eriyip ona katılmaya hazırlanan yaprak ve dalların arasına saklansam ben de. Herkes ölürken bir göğe bakmıştır, yukarı yani, ben bakmayıp yüz çevirsem. Biliyorum, üstüne alınmaz kırgınlığı yine. Çünkü kırgın olmayan ve sonsuzca övenler var ileride ve geride. Göğün de başı dönüyor elbet bunca övgü ile.

Her şey bilmezken bilinmezken oluyor. Bilince, hele bekleyince başkasının istediği oluyor, yani hiçbir şey. Olmak için bir yere giren, birine bir şeye yanaşan kaynama vakti için saate bakmaya başlayana dönüşüyor. Başındayken taşıyor.

Ne güzeldir yaşamın henüz neresinde olduğunu bilmezken, yaz mı kış mı bilmezken, yanaklardan yaşlar süzülerek o yaşlarla kendini ömür boyu sulayacak sarnıcı doldurmak, biriktirmek. Ne güzeldir o hapisanenin bahçesinde çiçek yetiştirmek ve dünyanın omuz omuza sımsıkı doluluğunu yapayalnızken hissetmek. Ne güzeldir hiç beklemeden yirmi yıl beklemek ve kendine mahcubiyetle elini uzatmak. Ne güzeldir unutulmak ve kendini unutmak. Ne güzeldir kendini sevmek için değil görüp duyduklarınla hatırlamak. Mor salkımlar, bal çiçekleri, taş yosunları, kertenkeleler ile bir dili konuşmak. Ne güzeldir suçsuzken ağlamak, yol görmeden yürümek, uçup gitmiş ipek böceği kozalarını biriktirmek, ipeğe ve kaynamaya inanmamak, mercanköşk dalına yaslanarak ama eğmeden yaşamak. Okunan ve içeriyi kanatarak yol alan her dizeye rağmen dışarıya tebessüm etmek, şairin acısını dindirmek, etraf bütün duyulana bigâne iken içeride kazına kazına yol açan her dize ve düşüncüyü ağrıya rağmen ele vermeden içinde tutmak, onlarla, çevrenin uğultusuna karşı gitgide sessizleşen bir içeri ile yaşamak. Ne güzeldir kış akşamı geceye dönerken köprüünün oradan uzanan ızgara balık kokusunda bilmediğin bir sebeple sar-

sılmak ve isabet etmiş bir geçmiş acı ile topallayarak duvara tutunmak. Bilince, çünkü bilince artık acı da çekilemiyor, genç, genç irisi ne acı çekti ise vaktinde, yetişkinliği ve yaşlılığı, bunların anısı ve biriktirdikleri oluyor. Ah eski ağrılarımı bulsam eski gözyaşlarımı, eski mahzunluklarımı bulsam ah bir kere kendimi kendi gözümle görsem, görsem de bir vakit olsun yaşadığıma, yaşamış olduğuma kâni olsam. Beni kendime tanıklığa çağırduklarında bir şeyi, bir vakti olsun biliyor olsam.

Isterdim ki, çocukluğu ve ilk gençliği ateşe veren ve insanı neden yandığı konusunda kendine karşı bile dilsiz eden bu sis, bu duman aklımı da alarak uçsun gitsin. Ve o tüte-ne bakıp ben neyi ne için kaybettiğimi bileyim. Şimdi bilmesem sonra bileyim, ben bilmesem başkası bilsin, başkası bil-mese akıl “Evet, ben başımı bırakıp gittiydim,” desin. Niye acı çektiğini bilmeden acı çekmek ve bunların hiçbir yere ve hiçbir şeye ulaşmaması beni kendi acımın bile yanında ya-bancı bıraktı. Sanki ne kadar yemin etsem yalancı da bıraktı. Kendimi anlatırken bir hikâye anlatıcısının sathiliğinde bıraktı. İnandırıcı olmaya çalışırken elde üstüğü kendimi cila-larken görüp bezi elimden kaydırıldı. Hangi görüntü gerçek, resmedip anlatılan, anlatırken yapılan ilaveler kimin, yaşıyor muyum bir hikâyenin üzerinden mi geçiyorum, bu basılan yer bu iz kimin, daha iyi daha gerçek acılar çekmiş geçmişin mi, anlamaz hâlde bıraktı. Ayıklamaya kalktığımda aç bıraktı. Ayıklarırken ilk ele gelen sen oldun. Senden çok ayrı bir za-manda ben oldum. Arkana bakabilseydin ey ruh beni görür-dün. Ama giderken ruhtan bir teselli esirgenir, seni sonra se-vecekler denmez, gök gücenik ve mahzun bakış sever.

Yüksek ruh yüksek acıya ihtiyaç duyar, onu arar o kada-rı yüzeyde ama yüksek acı nerde bulunur, acının bile yükse-ği aslında ne nadir ve pahalı, o da insan seçiyor, haklı, hem de ne haklı. Kibri, marazı, mazbut veya azgın ahmaklıkları,

yok'a üzülmeyi, kıyası, kendine acımayı, ele geçiremediğini düşünmeyi... sıyrırırsan yüksek acı nerededir? İnsan iyileşirse derdin de, yani kendinin de daha uzağına mı düşer, efsûs ki şifa hastalığın dibinde midir?

Acının seçmediği ve yüceltmediği insan, yüksek acının konmadığı bu dikenli hurma ağacı, herkes kadar gören bu göz ve mi bemol diminue'yi ayırt ile seçkin olduğunu zanneden bu zavallı kulak neyi duyup neye eğilecek? Hangi ses-ten ürperip hangisinde teselli ile konuşuyorum zannedecek? Bir hurma ile doyanın karşısında, suyun başka başka tatlarını ayırt edenlerin arkasında, çiçeği daha açmadan koklayanların gölgesinde yaşamak zor. Bunlar olmuş mu hayal mi, olasılık mı, yalamı gerçeğinden kıymetli bir sözde insan anısı mı belli değil.

Ne zaman "Dert" desem önümdeki ekmek ve sırtımdaki çul gösterildi, bunlar vardıysa ki vardı acıdan utanmalıydı. Bir buğday tanesine ve pamuk çiçeğine zimmetlenerek yaşadım. Buğdayın başını sallayıp duruşu bundan mıdır? Ekmeğe nân-ı aziz, sırttaki urbaya dünya elbisesi denince bu varlık öbürünün varlık mumunu söndürür dediler. Aslında bu kadarı bile demediler de söz çıplaklığında utanıp o hâle bu sözleri giydirdi. Çünkü kelimeler çıplakken ve ulu orta çıkıyorlarken ağızdan pek de güzel değiller, bütün o a'lar, e'ler ve sert basılan r'ler. Bütün alfabe ard arda sıralansa da had bildirmiyor aslında had'leri bî-mana bulana ve mani olmuyor gerçek hadde gelip dayanmak isteyene. E harfinin yanına bütün eeee'leri de alıp kendinden emin azarlaması ile geçti ömrüm "eee işte böyle ve yaaa hani öyleyse". Merak, hep en saf hâli ile didinen ve gerçek uğrunda kendini helâk eden, aklını da verip gidenden iyisi var mıdır diye? Ondan olabilmekti istenen ama akıl şuncağız, kâr kisve şuncağız, ama gitmiyor işte. Bir bildiği var da mı yapıştı, akli kaybetmek ama isteyerek ve git artık diyerek kaybetmek kazan-

maktan da zormuş. Hep önümde bu kayıp için bir küçümseme ve mani, “Sen mi delireceksin, sen mi? Hafif rahatsızlık neyine yetmiyor, anne babaya öf bile deme ama hayata arada de, o da cakan olsun. Caka yeter, ölmeye ne hacet, zaten öleceksin, yoksa istediğin cakalı bir ölüm mü?”

Kat kat evlerin, şehir dehlizlerinin üstünde gezdim toprak diye. Kulağımı yapıştırdım yere, çoğu kez taşlara arkasından baktım, dağlara yarılan yerlerinden, sulara köpürdüğü yerden, insana delirdiği yerden. Az bir akılla gönül köpürtmek, az bir duyusuyla kulak kesilmek, küçük bir adımla yürüyüp geçmek yokmuş, anladım. Ne kadar paralansam kendimi paralayamadığımı anladım. İnsan, kendini bıçakladıkça daha da sığıyor kanına ve ölmemeyi öğreniyor vaktinden önce. Hiçbir dize arkasını döndüğünde yerinde durmuyor. Beni çılgına çevirenler arkamı dönünce alay eder gibi her biri kaybolmuş, içindeki duygu sanki başkasının olmuş.

Şimdi bir koca geçmişin kıyısında her şeyin sükûta ve olamamışa devrildiği yerde ne eskilerin şevk ve neşesinde, ne kabul ve tesellisinde öyle hiçbir şaysız ve hatta anasız baba-sız ot gibi bitmiş, bittiği gibi bitmiş, dikenini kendi elinde, şifası yanlış kurutulmaktan uçmuş, sadeliğe gömülme mecburiyetinde, coşamama, koşacak yer bulamama illetinde miskin, dünyanın şu devrinde, ülkenin şurasında, sözler sözlerin yolunu tıkarken, ama kafada bir türlü kıvılcımlanmayan bir tıkkızlık ve çatlamayan bir yürek, yanmayan bir beyin, delirmeyen bir gönülle geçmişi kendime güldürmeye gelmiş gibiyim. Ziyani olmayı hak ettim, ama onu da olamıyor gibiyim. Anladım ki, hayret sadece anlamadığıma. Bazısı boşuna “Rabbim hayretimi artır,” demiyor, Rabbim anlamayışımızı artır, artır, hatta taşır, bu işler ve öbürleri çünkü anlayarak olmuyor, anlamayarak da olmuyor. Hiçbir şey hiçbir türlü olmuyor. Başka türlü olmuyor. Sır sırrına kapanıyor, arayan aradığıyla kalıyor. Neyse ki böyle oluyor, insanın sırrı da ol-

masa neyi olur başka? Tanrısal esin kendisine bir mani ile karşılaşmadan serbestçe insan diye bile bile aklını körelteler, duyduk onları, gördük de, bir gelmeyeceğin yatağını her gün yapıp her gün kaldırıyor. Hep gayrete ve yolda olmaya iltifat ediliyor, kendisine verilmeyene gayret, çalışkanlığı ile göz dolduran karıncanın, vahiyli arının mükâfatını bölüştürüyor. Neler istedin, Allah kereminden vermedi. Neler istedin bak sofranda arı ile karınca, onlardan epey irisini ama sen de az dolaşmadın zamanında. Bilerek detone olan, ayıplana-yım diye ayıp işleyen ama yine de kim ve ne olduğunu söylemeyen Melâmî nerdedir?

Denebilir ki bu sözü geçer akçe kılmak için “Alır ve anlarsan her şey vardır ve vardı, bu yüzden almayacaksın, anlamayacak, görmeyeceksin, Allah’ı zaten anlamıyorsun daha da anlamayacaksın ki gidince orda da dayılanacaksın, yapıp ettiğini üst üste koyacak ve karşılığını bekleyeceksin, beklerken de gözlerini dikeceksin, sana ince ayarlardan, farkına varışlardan, zihinden akışlardan kimse bahsedemeyecek bile, buna korkacaklar, göze alamayacaklar, o söylenenleri elinin tersiyle itip yarılardan atmandan “Bırak onu bunu ben temmuz sıcağında ne yaptım,” demenden ve bu hâlde karşı ince şeylerin havada toza karışıp kaybolmasından korkacaklar. İnce şey, bir düşünce, mesela ince bir iz, boşuna övüldüğü fikrine kapılıp büsbütün toz olacak, artık tümünden her yerden kaybolacak. Çünkü biliyorum ki ince şeyler hep böyle böyle kayboldu. Korkulan başa gelir, insan da işte başa gelmiştir, bir kere başa gelmiştir. Sana kimi komşu verseler, mesela Zemaşşeri’yi, sen gene “Olmaz,” deyip hemşerini isteyeceksin. Sen böyle oldukça kimse sana bir şey yapamayacak, ne dağlanmış kor gibi demir, ne boğazından akan gıslin, ne gök kapıları ve melek kanatları, hayır, hiçbir şey. Dünya zaten büyüleneni büyülüyor, kendi boyunu yan yana durup da ölçeni cücelerin arasına ayırıyor, “Var mı?” diyeni yok-

luğun kenarına o akan suyun uğultusuna komşu bırakıyor, hesap edince yanlışlar ve ödenmesi gerekenler ortaya dökülüyor, “Yeri mi acaba?” diye düşününce hiçbir yer kalmıyor, “Yeterli mi?” deyince az verildiği anlaşılıyor, “Sağ mıyım?” deyince sağ yan uyuşuyor, tereddüt tereddütte netliğe, şüphe şüpheden emin olmaya varıyor. Şimdi biraz da ahret mi kazınsın? Cennet ve cehennem, ukba boydan boya boşken dünyaya tepeden bakıp “Yazıklar olsun sana” demekle belki de olmuyor, oralar da bunlarla, bu ahali ile dolunca bakalım ne denecek, elini beline koyan gelip “Eee hadi!” deyince, hardal tanesini tartan ince teraziye lök gibi işlerini yükleyince havayı suyu kapıp başka hangi gezegene gidilecek? Anlamak, bir bakışın içine, kendine kendi bakışınla girmek bu mu? Suçları bulup bulup kendini hapse, hem de süresiz atmak bu mu? Dünya cehennemi bu mu? Tartılı doğup eder bilmemek bu mu? İnsan kendine sürütülen mi? Sağlığı, doğruyu söylemekle felah bulacağı zannı mı? Doğruyu söylemek de adil ve gözü yaşarabilen bir hâkim azad etsin, hatta kitap ve menkıbelerdeki gibi kendine dost, yakîn etsin diye umup her dediği ile ceza süresini artırmak, itirafla beğenileceğini sanmak, kâinatı şair, gerçeği dili var sanmak mı? Allah anlamanın cezasını mı vermiş ve insandan anlamasını istediği de bu muymuş?

İnsan, mucizelere tapan, gözleri parlamak ve takip etmek için sade uçanı arayan, kendinden bir lütuf istenince de “Onlar istidraçtır, yürüyorum ya bundan âlâ mucize mi olur?” diyen ve aniden sadeleşen, lâ diyen illâ diyemeyendir, bilinir. Zorluğa başkasında hayran, kolaylık koynunda yatandır, bilinir. Aslında gizlice her şey bilinir, bilinir de başkası umulur, bilinenden başka olunacağı umulur. Gelmiş geçmiş herkesten biri olduğu ve başka da olunamayacağına, bilinen tekrarların insan ve nesil tekrarlarının dün yani

yirmi altı sene önce Őu eski vapurun aynı koltuğunda senin yerine yolculuk eden üstelik daha umutlu olanın da umutsuzluk yurduna düşmesi ile varılır. Yeniyiz zannedende yeniye hiç yer yok, insan eski bir tekrar, eski bir ezber. İşte en son 19., 20. asır da geçti çığlık feryat. Mutsuz, menhus. Sisler, sağanak hâlinde izlenimler ve onların insanın üstünden durmayıp kayması ile bir görünüp bir kaybolması ile geçti. İstıraplı müzikler ve sezip anlamayıŐ ağrısı ile geçti, anladığını ertesini gün hatırlayamamakla geçti, hatırladığının üzerinde duramamakla geçti, sulara bakıp bakıp Hisar Tepesi'nden bir zerre eksiltememekle geçti, kış zor geçti, yaz narin ama tozlu, arıyalar her zamankinden yakarıŐlı, Tanrı daha mesafede, insanın ayağı daha yerde geçti. Őiirler kanat taktı, korkulana yaklaŐtı da geçti, okunan çoğu zaman başkasının gözlüğü takılarak okunandı o da geçti. Zorluk kolaylık ayırımına hemen hiç varılmadan zor seyahatlere seyahat, zor işlere iş, zor hâllere dünya, zor hastalıklara kader diyerek geçti. Her canlıya insan dendi, sayı böyle sayıldı, hesap baştan yanlıŐtı. Bir sürü kaza oldu, kazaen yaşanıp kazaen öldü, kaderine değen kim oldu? Umut ondadır.

Hani duyulur, derler ki insanın elindeki en büyük güç zengine, sermaye sahibine, mal satana, elindekini tercihe Őayan gösterene, bunsuz eksik ve cılızsın... diyene Şöyle bir bakıp "Yok, istemem, ihtiyacım yok," demektir. Böyle der aklı erenler, işte o vakit en lüks ve edinilmek için çırpınılan Şey pula döner sen müstağni durursan, "İstemem arabanı, hilelerini, zarlarını, kaŐe palto, flanel pantolonlarını, bonfilelerini, Őaraplarını..." dersen işte o andan itibaren zengin ve hükmedici ve hâkim sensin, bırak çırpınmayı, az sesini kes ve başını çevir, bir gün yapamadın, sen yapsan yetmiş beş bin kiŐi senin çıkmadığın tabureye çıktı, bıraktığın çatalı aldı, feragatle aç kalınan ile karnını doyurdu, evet böyle oldu. Bir

“hayır”ınla dize getireceğin, diz üstü yürüteceğin şeyler için dünya kâinatta asılı kaldı, herkes aynı yöne dönünce aşağı yuvarlanmadı. Hareketsizlik, kıpırtısızlık bir anda kâinatın derk-i esfelini bulduracaktı. Dünya da ekonomi gibi arsızlık üstüne ve buna sebep dönüyor. Dur da, biraz isteme de, kazıma da elinle ayağınla, yerleşsin artık bu koca yuvarlak da kendi çukuruna. Belki bıktı o da. Elinle çevirir gibi bir küçük kürre-i arzı, her sabah başka bir hevesin ve uzun emelinle el attın yine “Hadi dön bakalım,” diye ve seninle beraber milyarlar da, sen yatınca kalkan, geceye varınca gündüze taze uzananlar da bu sonsuz vardiyada bir an boş bırakmadı. Hiç kıpırtısız ve soluksuz, istenmeden bırakmadılar dünyayı ki baş aşağı insin. Bir helva kazanı gibi elden ele değişen tahta kaşığıyla aman vermeden yaşıyorum zannedip onu yaşattın. Görüyorum işte, gözümün önünde ve utanarak diyorum ki, dünyanın da ayıbını malı örtüyor.

İnsan elbet bir yandan da anlamadığını hikmetli sayar ama bu anlamayışın hem cinsi hem sınırı var. Yani ahali Kant’ı anlamayışı rütbelendirmez ama temsil kendilerine hakaret eden bazı adamların aslında onları hem sevip hem de müşfik ama sert bir baba gibi uykuda sevip gündüz değneği salladığını düşünür. Fikrinde de kararlıdır. Bir de anlaşılmadığını söyleyen adamı anlamak için sıraya girer. Dünyanın, düşüncenin her yeri ve her şeyinde olmadık bir insan bir an olmadık bir kümeye girer, ordan çıkar tâ nerelere iner, sonra birden başka bir yere turmanır. İyiyi tanımaz, iyiye rast gelir, iyi bir âna, insanın iyi bir parçasına, o an görebileceği bir manzaraya, ona o vakit isabet edebilecek bir izlenime rast gelir. İyilik şu çeşmenin oradaki akıp duran su değildir, hep ve aynı yerde ve cömert değildir. İyilik sabit değildir, iman sabit değildir, kalp açığa ve duruşa göre ışığa ve akışa göre bir parlak bir lekeli görünür, sabit değildir, insan bir değil çoktur, o da sebze gibi doğrayan pişiren ele göre bir tat ve-

rir sabit değildir, her şey bir kerelik ama tuhaftır insan süresiz tekrardadır. Kalbi iner çıkar, göğsü genişler daralır ama bütün bunlara sabit tepkiler ve cevaplar verebilmeyi ve şaşalamamayı yetiştirme ve kişilik addeder. Kalbini her gün dinlemeyi ve yününü baştan eğirmeyi eli boş görüneceğinden ve bu çok az işine bakıp vahlanacağından göze alamaz, günü, sözü, tavrı, işi, duyguyu, tepkiyi... biriktirir. Hazır kullanır, kendini bir kere, tam da bilemeden, yarım dahi bilemeden hazırlar ve ömür boyu kullanır. Eksiklerini bilir de yok'u var gibi davranır. Büyük şeyleri görmezden gelmeye, onu onları bir ayıptan yüz çevirir gibi en derin verâ ile kendinden uzağa atmaya memurdur. Çünkü insan hesaptadır her an hesaptadır, büyük kafalara ruhlara dahi evliya demesi methetmek için değil onları kendi bulunduğu kümeden çıkarıp ortalığı yükseltmemek içindir. Onları hemen ayrı bir yere istifler, kendi gibileri karşısına dizer. Kendine tüm süfliliğine rağmen itimadı bundandır. Bu yüzden Allah'tan korkmaz, gizlice de korkmaz ama korkmayışını ulu orta açık etmez. Çünkü Allah'ın ne yarattığını bilir, kendisini beğenmezse beğenecek pek de bir şey olmadığını bilir, cennetin ona kapılarını açmazsa boş kalacağını bilir. Hangi dükkâm nasıl batıracağını, kimin malını sakata çıkaracağını, sokakta sattıracağını, hangi kadını neyle perişan edeceğini bildiği gibi öbür tarafı da kendine mecbur edeceğini bilir. "İnsan," der, "Neticede insan, işte şu işte bu, bir sen bir de ben, zavallı cennet, yeşerip duruyor, suları kapasalar bari boşa akıyor". İnsan bu yüzden büyük, bu yüzden önemli, ondan kurtulmak imkânsız olduğundan kıymetli, cehenneme bile yollasan geri dönüşümden geri geliyor, yanıp kavrulsa da geri yine o geliyor, eh bu hâlde insan meleşti de küçümser cini de şeytani da. "Kendini bilen rabbini bilir," demişler, tam da buna sebep insan rabbini de kendi gibi biliyor. İnsan, çünkü insan aslında kendini biliyor ve Rabbim de benim gibi diyor. Be-

nim gibi bir rab'den rab beni korusun. Ah ibadete asılan sayı ve günleri lehine bir hesaba devirecek tanrı beklemede, ince insan daha ince bir tanrı beklemede, mühendisler elektrikli, şairler va'z eden tanrı beklemede. Ah Allah da bunları mı beklemede, nasıl, nerde?

Cehennem yârânı ile cennet ehlinin arasında bazen sade bir tebessüm var. Hafifçe tebessüm eder, insanın en büyük şansı der, bu kadar kusurlu ve rezil olmasıdır. Niye korkmalı o zaman hilkat sefil, kader cüce, insan kum zerresi ise, kum niye korksun ki dağlar korksun, koca buzlarıyla dünyanın başı şişmiş de ağrıyormuş gibi binyıllardır tepesinde buz torbası gibi duran sarhoş kuzey kutbu korksun, buzullar korksun, Antarktika'nın ödü kopsun madem insan bir şey değil, bir midesi, iki çolpa eli, bir de iş görmeyen alınsa da zarar etmeyen safra kesesi var, yakın gözlüğü ve termoforu ile battaniyesi ve En'am cüzü ile insan nereye kadar korksun ki. Niye korksun, sen kork bekçi karınca, sen kork nefsi alınmış melek, sen kork. Değil mi ki zalimden korkulur.

Büyük eski filozoflar diyorlar ki, hayat ve insan basittir, kurallar basittir, aramızda âdemler boyu uzaklıklar yoktur, yerçekimi gibi bir de gökçekimi vardır, insan basit yaşamayı kibirli ve ahmak olduğundan kendine yediremez, buna sebep her haltı yer, ama yemesi gerekenleri de bırakır, yeni gelen de yemez, gerçek kıtlık da bu yüzden olmaz, kıyamet de bu yüzden bir türlü kopmaz. Yoksa dünyadan tüm güneş sistemlerinde bıkmayan, yaka silkmeyen kalmadı, artık gökte yıldız bile yok, eleğimsağma denen gökkuşağının altından kadın geçen erkek olacak denirdi eskiden, şimdi bütün üst geçitler aynı işi görüyor ama işte biri sürünür, çare arar, biri yakar, biri fide diker, biri öldürür, biri açık kalp ameliyatı yapar, biri açık büfeden doğrulmaz öbürü üç ayları, Savm-ı Davud'u tutar, Ya Latif esmasına mezun olur, yani

gerçekten de gayretkeşler yüzünden kıyamet kopmaz. Nasıl fedakâr babalar yüzünden üç tane eşek kadar uğursuz ve hayırsız evlada yine de bir daire bir dükkân kalıyorsa, üç yiyeni bir yemeyen yine yaşatıyorsa, yani dünyaya durmadan kan, plazma, ağrı kesici veriliyor, yüksek lavman yapıp amonyağı dışarı atılıyor ama şifa yok hasta yine hasta, dünya yine can çekişiyor, yaşam devam ediyor. Bir şey yüzlerceyi kurtarıyor, elma baharı pembe yanaklarıyla şöyle en sıradan ama gençliğinin tazeliği ile bir genç kız gibi yine de göz alıyor, kimsenin beğenmediği sert mizaçlı kadına kediler en parlak gözleri ile kırışıarak ve kuyruk köklerini titreterek bakıyorlar. Hâlbuki bir el çekse o kadın, Kadıköy'deki kedilerden yüzü birden telef olur, öbür kadın biraz az sulasa bahçeyi, sararan yaprakları hep böyle toplamasa, zırlı olsa sardunyalar, yuka ağacı bile çiçek açıyor elinde ve akşamları o leylak-sı muhteşem kokusunu veriyor dünyaya, biraz kan sızarken merdivenlerden bir arap sabunu kokusu geliyor çok geçmeden, yoğurtlar bozulsa kefir çıkıyor, et pahalansa mercimek baş veriyor, meyve az olsa o sene öğreniliyor ki bir mandalina insanın ağzına da gözüne de çok geliyor, fakirlik artarken mutluluk da artıyor umut da, ahlâk da iyileşiyor, kış kapıyı mandalından çekince duvar diplerindeki süsen hâlâ yemyeşil sıcak topraktaki soğanını saklayarak karı karşılıyor, sümbül hazır, menekşe o narin menekşe karın altında bin bir menevişle kaşlı gözlü, yere hem uzak hem yakın, alnı sarı, çenesi mavi, yanaklar erguvânî gülümsüyor, evi yaksa otopark çetesi gülhatmi çiçeği fırlıyor yangın yerinden, belki de bu yüzden o yoksul kadının elinden en gümrâh çiçekler teneke saksılarda yetişiyor, sokak kedileri en güzel ve sokak köpekleri sahiplilere göre ne zarif, ne vakarlı, ne sahici ve fedakâr boylu boyunca yatarken yağmurda şikâyetsiz, ne icat edilirse edilsin en güzel koku fırınlardan geliyor ve yeşil otlardan, gardenyalar katırtırnaklarına sadaka bile olamı-

yor uzaktan, hangi acı çekilirse çekilsin anneye ağlamıyor en çok, yani karıştırmakla benim zalim kardeşlerim sadece biraz kafa karışıyor, mısır ekmeğine ve süte, koyun peynirine ve o kaval sesine, yaylalardaki arı vızıltısına ve çakan şimşeğe bir şey olmuyor, süte, arıya, kaval sesine imrenmek kalıyor geriye.

Ne yapabilirim, bedenimi bırakıp ruhumu alıp götürürlerken ses çıkarmadan her şeyimi nasıl verebilirim? Geleni eli boş nasıl gönderebilirim, benden bir şey almaya ve götürmeye geleni nasıl utandırabilirim? Her melek hep haklı mıdır, Azrail hiçbir kendine, bir canını aldığına bakıp da insanın iyisinin dediği gibi “Taş olsaydım,” demez mi? İşte yedin kavurganı, çayın da yeni bitmiş, iki salak oğlun bir de sessiz kızın oldu, karın itaatkâr ama tam nefsine göre değildi elbet, evin bak yirmi beş sene sonra doğalgaza kavuştu, hep aynı fırının ekmeğini yedin, hep dünyanın aynı masallarını dinledin, sen de herkes gibi ezber ettiğini anladım ve inandım zannettin, bir bilineni başkasından az evvel söylediğin an bilenler arasına katıldın, “Hayat zor zor,” derlerken, sen de der ve diyenlerin korosuna eşlik ederken aslında neyi kastettiklerini pek de bilemedin, ya diş ağrısı ya kendindeki bazı güçsüzlüklere vehmettin, korku ve üfleriz hep galip geldi. Gün güne eklendi, birkaç ay sonra kış, erbain girdi, kırk gün, sonra hamsin; “Bu mart daha mart değil eski marta daha var...” sıralı güftelere lezzetsiz bir Dügâh ile katılırken hafif bir iç sıkıntısı içini ezmedi değil, ama olur da o sene zemheri gelmedi miydi, ayva bol olmadı mıydı, nisan yağmurları coşmadı mıydı korkmadın, dünyanın ezberi bozuldu zannetmedin değil. Bu ezber yaşama, herkesin ezberini sırası gelince tekrarlaması, bunları önceden keşfedenin yaşam bilgeliği tacına kavuşması fena da değildi. Evet, sıra kimde, kızılçam, at kozalaklarını, 60 senen doldu kuru bakalım, ak leylek hadi va-

kit tamam 35 enlem güney 42 derece Mısır rotası hadi yola revan bakalım, kanadını fazla germe, hah işte öyle. O olmaz, olur mu, şimşir güneşte kurur mu? Şu kolesterol, bu şeker, taş seker ecel sekmez, işte geldi alzheimer, eee ömrüm uzun olsun dersen o da var ama yalnız başına değil yanında seri demans var, az da böyle yaşa madem doyamadın bala kaymağa, yeni mezar yerleri de yapıyor belediye, hep birbirimizdeniz nasılsa değil mi, koy güzelce üst üste, ama Fatiha okuyacakken söyle gene de alttakine mi, üsttekine mi. Ekmekler küçüldü, pideler, nerde o ince uzun pideler, var Fatih'te Saraçhane'de falan ama kim gidecek, boş ver zaten gelen birazdan gelecek. Ne yaptık biz sahi burda bunca vakit, dört mevsim, oğul uşak, bez tarak? Ne yapacaksın bir düzen var, ilahî düzen, yaprak düşüyor, güzelim kuşlar huzurda el pençe bekliyor, insan kendisi tokken başkalarının da hep bir şekilde doyurulduğunu sanıyor, yemiştir bir şey diyor, doymuştur, içmiştir, içmez olur mu, yoksa ölür diyor, ama ertesi gün ölü mü diri mi bakmıyor. Aslan elleri önde eceli arkasında yatmış yarı aç ama heybetli, oğlan beş bin yıl evvelin hatalarını yapıyor, ama aklına derslerde de okusa, kitaplarda da kavuşmıyor, o da anlaşılın geçiyor, kız üç bin sene öncenin heveslerinde, senin kıza bak dirilse bir Asurlu gülecek, ey Mezopotamya, eski krallık, asma bahçeleri, kuleler, yenisi ve iyisi yapılamazken bunca yıkılmak niye?

Mazot pahalı, doğalgaz evi ısıtsa da içi ısıtmıyor, Azrail fıldır fıldır dolaşiyor, bu çalışkanlığıyla acaba yukarı çıkınca çok takdir mi topluyor? Gelecekmiş, gelsin ev süpürüldü, çay hazır, halıların saçakları yıkandı, kirli dolabı boş, beyaz peynir var dolapta ve ayva reçeli, herkes sıkıldı, belli bir gözyaşı var dökülecek o da hazır, ne sular, ne yeşertir, ama çaresizliği sulamaya daha doğrusu öldürmemeye yeter. Yine az bir şey kâfi. Her şey ölür, bir çaresizlik sağ ve bir damla gözyaşı da yeter ona. Fazlası kimseden sorulmaz, fazla acı, faz-

la gayret, fazla çaresizlik... bunca düzende israfa girer. Yeter, yeter. Bastığın yer gözmüş, Hayyam öyle diyor, ama göz gözü görmüyor. Göz, bastığı yerdeki gözü bile görmüyor.

Belki M.Ö. 750'de yaşasaydın saatli maarif takviminin arkasında senin bir sözün yazacaktı: "Elma baharını görünce önünü açma daha yaza var." Bir düzeni keşfetmek seni de bilge yapacaktı, düzeni istemeyenleri asi ve nankör yaptığı gibi. Ah nankör, yerin patatesini turpunu şalgamını ye ye sonra da az değil mi, yerken iyi mezara girerken, bayırturpu da seni yerken kötü değil mi, ah vahşi, ah Samanyolu kalıntısı, ah kanatlı deve, iyi ki öğrendin ışık kirliliğini ve cam giydirme binaların yağmur engellediğini kungure-i âlemden söyler gibi söyledin. Ahsen-i takvim sen misin? İnanılmaz kıvamına öylece aksan da, acaba hangi aralıkta, nerde ne vakit böyle civıttın, kıvam nedir, ölçü nedir âlemi de şaşırttın? (Bunu kafiyesiz hakikate yüz vermeyenler için söyledim.) Ne kolay bilgeliği de serseriliği de dünyanın. Geçip gidiyorsun ne tuhaf söylemesi bile, adım kalsın dersin evet, adım anılacak hem de bir sürü serseri ile. Yorumu kavuşmak için sona ihtiyaç var. Sona gelince de yorumun artık gereği yok. Bütün dert başta ve ortada olanın, nerede olduğunu da bilmeyenin konuşmalarından çıkıyor. Çıkıyor ama doğmuyor.

Kim ister ki öyküsü yeni baştan başlasın, yeni bir karmaşa ile? Af değil, son istenir rahmet değil, tümünden esirgenme isteyenin istediği gibi. Ağaç olsan, ağaçkakan deler, deler de her deliğe bir meşe palamudu sıkıştırır kış için. Ot olsan belki bir kayanın dibinde fıskırmış, mor çiçekli, gelir de bir çekirge faresi koparır toplar yığar kendi ağırlığının kırk katı kadarını topladığı erzak ambarına, fırlar yenisi için de. Olmaz demeyin gördüm bir belgeselde, dünya işte. Bir otu bile kendiliğinden kurumaya bırakmaz esfelin dibinde. Rahmet denilen, nimet denilen "Beni kim yiyecek" demenin tercümesi belki de.